[2019] 14 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 120

ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਹਾਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸਾਡਾ।

(2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1331)

ਨਵੰਬਰ 07,2019

[ਮੋਹਨ ਐੱਮ. ਸ਼ੰਤਨਗੌਦਰ ਅਤੇ ਏ. ਐੱਨ. ਆਰ. ਯੂ. ਡੀ. ਏ. ਬੋਸ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 2006 ਸੈਕਸ਼ਨ 9-ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਐਕਟ, 2006 ਦੀ ਧਾਰਾ 9-ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਿਰਫ 17 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 1 – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 1 (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਮੇਜਰ ਸੀ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਐੱਸਐੱਸ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ। 2(ਏ), 2 (ਬੀ) ਅਤੇ 9 ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਮਰਦ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਔਰਤ ਬਾਲਗ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਇਹ ਮਰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-ਇਰਾਦਾ ਨਾਬਾਲਗ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਬਾਲਗਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਸੀ-ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਐਸ 9 ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਨੋਟ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ "ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਬਾਲਗ ਲਈ ਸਜ਼ਾ"-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ਼ਬਦ "ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਮਰਦ ਬਾਲਗ, ਇੱਕ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ"। 9 ਇਸ ਨੂੰ "ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਮਰਦ ਬਾਲਗ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਦਾ ਹੈ" ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ

ਸਾਹਮਣੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 17 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਭਾਵ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 1 – ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 9 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ।

ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ-ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦਾ ਨੋਟ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਨੋਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ

ਰੱਖਿਆਃ 1. ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 2006 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ, ਜੇ ਇੱਕ ਮਰਦ ਹੈ, ਤਾਂ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, "ਬਾਲ ਵਿਆਹ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਪਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 3.1] [124-ਸੀ]

2. ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਬਾਲਗ ਸੀ। 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮਰਦ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਾਲਗ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ 18 ਤੋਂ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮਰਦ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਔਰਤ ਬਾਲਗ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਇਹ ਮਰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 3.2] [124-ਡੀ-ਈ]

3. ਸਾਲ 2006 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਨੂੰ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਲਿੰਗ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ ਪੁਰਸ਼ ਬਾਲਗਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਾਬਾਲਗ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਭਾਵਿਤ ਲਾੜੇ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਔਰਤ ਬਾਲਗ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, 2006 ਐਕਟ ਅਜਿਹੇ ਮਰਦ, ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ, ਨੂੰ 2006 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਂ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਬਾਲਗ, ਜੋ ਮਹਿਲਾ ਬਾਲਗਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਹ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 3.8] [126-ਈ-ਜੀ]

4. ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਨੋਟ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ "ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਬਾਲਗ ਲਈ ਸਜ਼ਾ"। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਨੋਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਵਿੱਚ "ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਮਰਦ ਬਾਲਗ, ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ "ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਮਰਦ ਬਾਲਗ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਦਾ ਹੈ" ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 3.9] [126-ਐਚ; 127-ਏ]

ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 2006 ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 205ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪੰਨਿਆਂ ਉੱਤੇ 15-23 – ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ 2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1331.

ਸੀ. ਆਰ. ਐਲ. ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 26.11.2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ। ਵਿਭਿੰਨ. ਸੀ. ਆਰ. ਐਲ. ਵਿੱਚ 2010 ਦਾ ਨੰਬਰ 23881। ਵਿਭਿੰਨ. 2010 ਦਾ ਨੰਬਰ 11850-ਐੱਮ (ਓ ਐਂਡ ਐੱਮ)।

ਰਿਸ਼ੀ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਉਤਕਰਸ਼ ਸਿੰਘ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਬੈਂਕੇ ਬਿਹਾਰੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਰਾਮ ਨਾਥ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੰਜੀਤਾ ਰੋਹਤਗੀ, ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਮੋਹਨ ਐੱਮ. ਸ਼ੰਤਨਗੌਦਰ, ਜੇ.

1. ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 (ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕੋਡ) ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ (ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1) ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।

ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 17.4.2010 ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਮਾਪੇ ਜੋੜੇ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਮਿਸਕ ਨੰਬਰ 11850-ਐੱਮ/2010) ਦਿੱਤੀ। 26.04.2010 ਮਿਤੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਪੁਲਿਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋੜੇ ਨੇ 'ਏ "ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਇੱਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਤੀ 18.5.2010 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ' ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇਗਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਤੀ 26.11.2010 ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਮਿਤੀ 26.04.2010 ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 2006 ('2006 ਐਕਟ')

ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਉਪਰੋਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਮਿਸਕ ਨੰਬਰ 11850-ਐੱਮ/2010 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 23 ਸਾਲ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 17 ਸਾਲ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 30.6.1992 ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਪੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 14.12.2010 ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਹੈ।

2. ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿਃ

(ਉ) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਅ) ਜਿਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ|

(ਈ) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ 2006 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

“ ਭਾਗ 9. ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਬਾਲਗ ਲਈ ਸਜ਼ਾ। - ਜੋ ਵੀ, ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਮਰਦ ਬਾਲਗ ਹੈ, ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜੋ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ” (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 9 ਤਹਿਤ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਕੂਲ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਕੂਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 17 ਸਾਲ ਸੀ, ਭਾਵ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਧਾਰਾ 9 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

3. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 9 ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ।

3.1. 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ, ਜੇ ਇੱਕ ਮਰਦ ਹੈ, ਤਾਂ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, "ਬਾਲ ਵਿਆਹ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਪਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3.2. ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਬਾਲਗ ਸੀ। 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮਰਦ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਾਲਗ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ 18 ਤੋਂ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮਰਦ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਔਰਤ ਬਾਲਗ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਇਹ ਮਰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ।

3.3. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਐਕਟ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ

ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਦੋਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬਾਲ ਲਾੜੀ ਉੱਤੇ ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ।

3.4. ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਰੋਕੂ ਬਿੱਲ, 2006 ਨੂੰ 14ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੇਣੂਕਾ ਚੌਧਰੀ, ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗ ਭੇਦਭਾਵ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈਃ

“...ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਇੱਥੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਲਿੰਗ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੜ੍ਹਕੀਆਂ ਮਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੜ੍ਹਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਟੀਕਾਕਰਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ, ਉਹ ਅਨੀਮਿਕ ਹਨ, ਉਹ ਲਾਗਾਂ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕਤਾ ਦੇ ਅਣਕਹੇ ਐਕਸਪੋਜਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਜਨਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਖੰਡੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਜਨਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਉਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸ ਪੜ੍ਹਾਅ' ਤੇ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਦੇ ਉਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਉਹ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

...ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਬੱਚੇ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ, ਸ਼ਰਾਬੀ ਪਤੀ ਜੋ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਹਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ, ਤਸਕਰੀ, ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਅਸੀਂ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਰੋਕੂ

ਕਾਨੂੰਨ 1929 ਲਗਭਗ 77 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸੰਜਮ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੋਕਥਾਮ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। "

3.5. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਲੜ੍ਹਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 2006 ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 205ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਸਫ਼ੇ 15-23 ਉੱਤੇ ਦੇਖੋ।

3.6. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਰੋਕੂ ਬਿੱਲ, 2004 ('2004 ਬਿੱਲ') ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੈ ਜੋ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। 2004 ਦੇ ਬਿੱਲ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 2 (ਏ), 2 (ਬੀ) ਅਤੇ 9 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਸਿਵਾਏ 2004 ਦੇ ਬਿੱਲ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਮਲਾ, ਲੋਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਸਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 2004 ਦੇ ਬਿੱਲ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ 13ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਬਾਲਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਭਿੰਨਤਾਸੂਚਕ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਰਦਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਉੱਚ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁੰਡੇ ਲਈ ਲੋੜ੍ਹੀਂਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਲਾੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਲਾੜ੍ਹੀ ਵਿਚਕਾਰ ਉਮਰ ਦਾ ਅੰਤਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

3.7. ਹਾਲਾਂਕਿ, 2004 ਦਾ ਬਿੱਲ, ਅਤੇ 2006 ਦਾ ਐਕਟ, 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਔਰਤ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2004 ਦੇ ਬਿੱਲ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਬਾਲਗ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਦੰਡਾਤਮਕ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਬਾਲਗ ਔਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਰਦ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਫੈਸਲੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਲਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਹਿਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀਤਾ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇੱਛਾ' ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

3.8. 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਨੂੰ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਇਸ ਲਿੰਗ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ ਪੁਰਸ਼ ਬਾਲਗਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਾਬਾਲਗ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਭਾਵਿਤ ਲਾੜੇ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮਰਦ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਔਰਤ ਬਾਲਗ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, 2006 ਐਕਟ ਅਜਿਹੇ ਮਰਦ, ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ, ਨੂੰ 2006 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਂ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਬਾਲਗ, ਜੋ ਮਹਿਲਾ ਬਾਲਗਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਹ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

3.9. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੇ ਮਾਮੂਲੀ ਨੋਟ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ "ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਬਾਲਗ ਲਈ ਸਜ਼ਾ"। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਨੋਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਏ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਨਿਰਮਾਣ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਵਿੱਚ "ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਮਰਦ ਬਾਲਗ, ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ "ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਮਰਦ ਬਾਲਗ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਦਾ ਹੈ" ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

4. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, 2006 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਾਲਗ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਆਦਮੀ ਕੋਲ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

5. ਭਾਵੇਂ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇੱਥੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋੜਾ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਤਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੰਬਰ 122 ਮਿਤੀ 24.12.2010) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate